

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.
Pentru economi numai 4 cor. pe an.
Pentru România pe an 15 Lei.
Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERȚIUNI:

se scotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.
Abonamentele se plătesc înainte.
Apare în fiecare Sâmbătă.

Pe altarul culturai.

Călăruța,

era numele văduvei Călara Săbău născ. Feier, din Brad. O femeie trecută de 80 de ani, fără copii și neamuri mai de aproape.
Simțtia, prin Aprilie a. c., că în curînd va muri. Nainte de moarte, chemă la patul suferinței sale pe duhovnicii săi: ppresbiterul V. Dămian și preotul P. Rimbaș, apoi pe directorul gimnaziului Dr. Oprișa și alți martori, și prin testament în regulă rînduî, ca averea sa mișcătoare — căci nemișcătoare nu avea — vre-o 880 cor. precum și vitele sale în preț de vre-o 1000 cor. să rămână pe seama fondului gimnazial român gr.-or. din Brad, cu îndatorirea să o înmormînteze și să-i reguleze datoriile, ce s'ar ivi.

Bolnava a trecut la cele vecinice în Maiu și fîu petrecută la odichna de veci. Trei preoți slujitori, toată tinerimea și profesorii dela gimnaziu și alți cetățeni, în ale căror inimi fapta creștinească a văduvei a aflat răsunset, — o petrecură la odihna de veci.

Acum în 27 August n. s'a pertractat lăsămîntul la notariul public din Baia-de-Criș. Rudeniile citate au primit rînduiala făcută. Și astfel fondul gimnaziului va primi și din acest rămas vre-o 1500 Cor.

Fapta nobilă va sluji și altora îndemn de a jertfi pe altarul culturii naționale. Numele Călăruței va fi cu evlavie pomenit din neam în neam! Vecinica ei pomenire!

Darul sergentului.

= Sergentul Nicolae Groza, născut în Fizești (comitatul nostru, cătră Iliia) a trimis și dsa pentru fondul gimnazial . . . cor. 4. —

Bravul sergent cetind cele ce s'au scris în „Libertatea“ despre acest lucru măreț, a trimis suma de mai sus, însoțită de o scrisoare în care spune:

Văzînd pilda mai multor țărani, pare că mă mustră conștiința a sta pe loc și așa pun și eu umărul meu la peatra cea mare și grea pe care să razimă înaintarea neamului și luminarea minții și dau pe sama fondului 4 coroane ca o intrare de bal precum s'a zis în „Libertatea“.

Scopul gimnaziului e înaintarea neamului nostru, dar' idea lui nu-i înțaleasă de popor în destul, că doarme! De-ar fi înțaleasă curînd s'ar putea întrupa! Că știut este că în Ungaria locuesc peste 3 milioane de Români și dacă numai a treia parte ar înțelege mai bine și ar jertfi numai cîte o coroană în scurt timp s'ar aduna 1 milion de cor., și într'un an doi am putea să ne fâlim cu marele gimnaziu cu 8 clase! Înțelegeți aceasta, frați Români, și pe poetul, care a zis:

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere. —
Unde-s doi puterea crește!..

Așa scrie fratele nostru sergent Groza. Brav soldat! Frumos vorbește!

Înțelepțește lucrează! Vrednic de urmat este!

Biserica și școala sunt zidurile cele puternice ale noastre. Să le întărim pe aceste și ne-am apărât viața!

Tit Liviu.

Jertfa Orăștiei.

Cetitorilor »Libertății« le e cunoscut, că începutul mișcărilor sociale de dată mai nouă pentru a să trimit sprijin gimnaziului din Brad în scopul completării, s'a făcut cu concertul teologilor dela Sibiiu, dat la Paști în Orăștie. În numărul 15 (după Paști) s'a dat un raport mic, între noutăți, prin care s'a spus sumar, că concertul a avut aici reușită destul de bună, că după ce s'au coperit toate speșele, au rămas încă, ca venit curat, peste 1500 cor., cari s'au trimis direcțiunii gimnaziale din Brad. O dare de samă specială însă nu s'a publicat (că a întrevenit valul alegerilor, care au răpit toată luarea aminte a publicului). Publicăm însă acum darea de samă amănunțită, că dela cine și în ce măsură au venit aceste jertfe frumoase, cari să fie vărsate și ele pe mîndrul altar cultural dela Brad. Iată cum s'a întîmplat:

S'a arătat și de data asta la Orăștie, acea pornire caldă și rodnică, de a sprijini o mișcare culturală, pe care o cunoaștem de acum 9 ori 10 ani, de cînd cu venirea la noi a Societății de teatru. Ne aducem cu drag aminte de acele zile. Societatea de teatru avea adunări generale foarte modeste, era primită cu generositate cam îngustă pe unde să îmbia să o primească. S'a îmbiat și la Orăștie, și s'au pus Români Orăștieni să-i facă o primire mai mare ca pe aiurea, o primire care să fie o înălțare puternică a steagului cultural al acelei societăți alergătoare după un atît de frumos ideal, — și de aici din centru s'a făcut apel la jur, că tot preotul să vină la adunarea de teatru, dar' nu cu mîna goală, ci cu o colecție cît de cît din partea poporului, pe care îl reprezintă! Și au venit bunii noștri conducători firești ai satelor, fiecare cu o punguliță, în care erau adunate prinoasele, modeste dar' vrednice, a oamenilor lui, și în ziua ședinței, spre foarte plăcuta surprindere a comitetului societății, fiecare punea pe masă colecta satului lui, 10 cor. 20, 25 care cît a putut strînge din bunăvoința oamenilor.

Și a dus dela Orăștie Societatea de teatru, de ne amintim bine, peste 2500 cor. sumă azi pare cam mică, dar' atunci foarte mare, cînd pe aiurea nu să incassau nici pe a treia atîta bani la o adunare. De aci încolo a curmat centru după centru întrecîndu-să cu Orăștia, ba întrecîndu-o chiar, spre gloria lor, a fiecăror!

Aceeași caldă dragoste și sprijinire a chemării culturale

s'a arătat și de data asta la Orăștie, în jurul concertului dat în favorul gimnaziului nostru din Brad.

În sara concertului s'au deșus la cassă un șir frumos de liste cu contribuiri benevole, pe care oamenii noștri din popor din comunele vecine, le-au încredințat preoților lor, ca să le aducă, ca prinos curat, ca suprasolvire benevolă la concert, dacă ei înșiși nu au putut veni.

Le-a căzut așa de bine tinerilor teologi văzînd acest interes față de concertul lor, prin care ei să puneau în slujba unui scop așa nobil. Și fiindcă azi vedem pornindu-să frumos valul însuflețirii pentru acest scop, că oamenii pornesc de sine și trimit cîte ceva pentru a ajutama nonă prețiosul gimnaziu, — dăm în cele următoare samă și despre suma ce s'a adunat la Orăștie, de unde și dela cine s'a strîns:

Table with 2 columns: Location/Category and Amount. Includes entries like 'Din Orăștie s'a deșus la cassă lista suprasolvirilor benevole, cu suma de C. 1128', 'Din Cugir lista dlui par. prot. I. Drăghici, cu suprasolviri în suma de C. 67', etc.

S'au cheltuit (speșele de drum a teologilor dela Sibiiu aici și de aici fiecare până la casa părintească, tipărituri, sala, etc.) . . . C. 629—
Venitul curat . C. 1552-30

care s'a și trimis direcțiunii gimnaziale la Brad, îndată după concert.

Și acum să dăm cu numele, deosebit, pe cei-ce auzind glasul Culturii, care strigînd ne cere ajutor material pentru Brad, au și ascultat cu cinste acest glas nobil. Incepem azi cu publicarea listei Orăștie. Au contribuit de aici, ca suprasolviri la concert în favorul gimnaziului:

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes entries like 'Dr. I. Mihu . . . 150 cor.', '»Ardeleana« . . . 200 »', 'Dr. A. Vlad . . . 100 »', etc.

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes entries like 'Dr. C. David . . . 20 cor.', 'Vas. Domșa . . . 20 »', 'I. I. Lăpădat . . . 20 »', etc.

Total din Orăștie: . . . 1128 cor.

In numerii viitori vom publica listele celor din celelalte comune.

Și »Libertatea« va publica într'una la acest loc de frunte, cu numele pe toți acei nobili Români, cari vor trimite cîte-ceva gimnaziului din Brad.

Cum stăpînesc Englezii?

— Prin ce își pot acești oameni ținea stăpînirea peste o lume așa mare ca coloniile lor ce le întinse? Prin libertate, prin dreptate! și prin grija față de bunăstarea poporului! —

Ziarul turcesc »Türk«, ce apare în Cairo, a publicat următorul articol asupra felului cum chivernisesc și stăpînesc Englezii Egiptul. Îl dăm și noi aci ca să se vadă marea deosebire între politica unor bărbați adevărat superiori și între cea a unor politiciști cu frunți înguste, cum sunt și ai noștri din Pesta. Iată ce zice ziarul turcesc despre felul englezesc de chivernisire a Egiptului:

»În anul 1882, cînd Arapișa a fost învins, Egiptul să afla pe marginea bancrotului. Datoria statului să urcase la un miliard și jumătate de franci, iar' budgetul nu era în stare să plătească creditorilor statului nici dobînzile, dar' mi-te să mai acopere cheltuelile de lipsă ale statului.

Felahii, majoritatea populațiunii egiptene, gemeau sub greutatea birurilor; chinuți de administrația rea a pašalilor, ei lincezeau în sărăcie și ticăloșie.

Funcționarii guvernului nu să gîndeau decît să se îmbogățească! și fiindcă administrația (turcească) să afla în mîinile mișeilor, fîu firesc să cază totul în dezordine și răscoală. — Poporul era dat pradă peirei.

Azi n'a mai rămas nici o urmă din acele stări destrăbălate! Totul s'a schimbat! Un guvern înțelept, care să bucură de încrederea celor

mari și a celor mici, a moșnenilor ca și a străinilor, a creat printr'o administrație dreaptă, o stare a finanțelor (averilor) țării, așa de prielnică, încît e pizmită de celelalte țări.

Sarcina grea a birurilor a perit și cu toate acestea venitele statului, cari în 1886 erau de 226 de milioane, s'au ridicat în anul 1904 la 384 de milioane; și după-ce s'au făcut multe lucruri nouă folositoare, a rămas și un prisos de 30 de milioane de franci, pe cînd fondul de rezervă e de 335 de milioane.

Trebue mărturisit că acest sffrșit rar, strălucit, să datorește guvernului englez. Dacă ordinea s'a restabilit, administrația s'a regulat, veniturile statului s'au sporit, și dacă azi Egiptul e înfloritor, și întărit economic, vrednicia acestui lucru mare e îndeosebi al guvernului englez!

Să știe că principalul izvor de venit al Egiptului e agricultura (lucrarea pămîntului și creșterea vitelor), și aceasta atîrnă pe de-oparte de sîrguința Fellahilor, (locuitorii moșneni de acolo), iar' pe de alta de binefacerile Nilului (care își revarsă în fiecare an apele line peste pustiurile Egiptului și prin nomolul ce-l lasă după sine, îngrășă de minune pămîntul, neavînd lipsă de altă gunoie). Apa acestui fluviu miraculos înlocuește din belșug nu numai îngrășămîntea, ci și ploaia, și după cum sîrguința Fellahului a fost sporită prin siguranță și loialitate, tot astfel prin stăvîlirea valurilor fluviului, să poate încungiura ca umezala prețioasă să se piardă. Acolo unde odinioară Fellahul nu era în stare să găsească un strop de apă, acum ogoarele sale sunt udate din belșug și bunăstarea crește văzînd cu ochii!

Fără apa binecuvîntată a Nilului, nu poate fi cultivat nici un teren și dacă să ține seamă că Egiptul e o țeară bine udată, încunjurată de ținuturi necultivate, ușor să poate vedea că prin înmulțirea zăgăzurilor și întinderea liniilor de canalizare, suprafața terenului cultivabil al țării să mărește, bunăstarea și veniturile statului vor crește. Guvernul englez a ținut seamă de o astfel de întîmplare prin construirea a numeroase canale de irigațiuni, dar' mai cu seamă prin construirea digului Assuan.

Firește, că aceste lucrări mari n'au răsărit dela sine, a trebuit capital și fiindcă banii englezi au curs în valuri, avîntul n'a putut să nu pornească. Unul dă, celalalt ia; țara să îmbogățește cu comori naturale și în aceasta stă înțalegerea bunei-stări și a bogăției mereu crescînde din Egipt«.

Așa spune ziarul turcesc. Și noi vedem mult din spusa lui. Vedem că un guvern înțelept nu umblă după nărozia ca popoarelor de sub stăpînirea sa, să le răpească limba,

Correspondență

Semne bune.

— Înființarea de case în popor. —

— Tirimia mare, Aug. 1906.

De când cu pășirea Românilor în activitate, să ivesc ici-colo destule semne, cari ne fac să nădăjduim un viitor mai bun și mai fericit pentru poporul nostru. Sufală un vînt de deșteptare și reînținerire peste întreaga obște românească, cu toate opintirile pe cari le fac împintenații dela putere.

Privirile fruntașilor să îndreaptă către marea mulțime a poporului, care a stat mult timp într'un fel de amorțală nepricepind altceva, decît să verse sudorii de sînge pe brazda neagră, din care răsăreau mijloacele unui traiu amărît pentru sine și ale unei îngîmfări pentru periciunații și micii de suflet dușmani ai săi.

Poporul, țărănimea, începe azi a să scutura tot mai bine de praful acestor triste vremi, și a da din agonisita feții sale pentru scopuri culturale, a întemeia, sub conducerea celor buni ai săi, felurite tovărășii, societăți, cari să-i aducă îmbunătățirea sorții de mîne. Și îmbucurător e, că tinerimea cu școli, ia parte bună în această mișcare de năzuință spre luminare și de otelire a sufletelor pentru marea luptă, care să ne aducă izbîndirea ca mîne!

Voi pomeni aci o faptă a unui tânăr, care aș vrea din tot sufletul să aibă cîți mai mulți următori și pe aiurea, și care dovedește temeiul celor zise mai sus.

În Tirimia-mare, comună în care majoritatea locuitorilor sunt Unguri, tânărul Alexandru Maior, student abs., dela gimnaziul din Blaj, fiul vrednicului preot de acolo, care la alegerea trecut de deputat aproape singur dintre preoții din părțile acelea a dat vot candidatului român, — voind să deștepte pe flăcăii români din satul său, s'a pus cu vorbe frumoase pe lingă ei și punîndu-le înaintea ochilor marea însămnătate a deșteptării prin cetitul de cărți și foi i-a cîștigat pentru un lucru foarte bun:

are de bine cu pribeagul cela și-l prepune pe dînsul.

După-ce l'a mai chinuit, el spune la judecată că muiera l'a pus la cale să-l omoare, ca să-i iee banii de pe boi și pe urmă să trăiască cu dînsa. — Haide că vin oamenii stăpînirii să ridice și pe nevastă. Cînd colo, pe ea o găsesc spîzurată în podul căsoaei. Ori-cum, tot necuratul avea să aibă parte de dînsa, — cruce de aur cu noi și cu toată lumea...

— Da cu banii, ce-a făcut tilharul?

— Cu ochiul dracului? ehehe!...

n'o avut parte... Cînd a venit doctorul ș'a pus să dezbrace mortul, pentru spintecare, a găsit în opinca din piciorul drept două hîrtii cite de-o sută și patru galbanași bătuți: — paralele de pe boi. Acu ori că de frică, ori că nu i-a venit prin gînd, da tilharul n'a cătat și-n opinca...

L'a îngropat acolo, unde vezi straja de piatră.

Vifornița contenise.

Soarele obosit, cu fața spălăcită, să ițește tînjitor într'o destrămătură de nour.

Am pornit.

Îmi era frică de pădure. Cu cît vedeam că să luminează înainte, simțiam că mi-să ia greul de pe suflet.

I. Adam.

POSTA REDACȚIUNII

Dlul V. V. B. în V. — Te rugăm a ne răspunde la scrisoarea poste restante ce ai acolo. —

Dsale G. B. în R. E. Trimitete să le vedem. De-s bune să publică. —

tot tineretul, fete și feciori, s'au învoit să întemeieze o societate cu scop de a abona foile mai de samă și mai folositoare pentru ei și să procure diferite cărți de învățatură.

Societatea are deja 56 membri, cu taxa de 5 cor., pe care o plătesc în rate săptămînale de 10 fil.

Este foarte mișcătoare dragostea, cu care feciorii așteaptă Dumineca să poată gusta plăcerile sufletesti din foile și cărțile pe cari li-le pune la îndemână harnicul lor conducător.

Societatea încă nu este întărită de stăpînire și dl Maior mai zilele trecute a înaintat cererea la ministru, ca societatea să fie recunoscută ca atare.

În cîte locuri nu ar putea face tinerii nostri ca dl Maior, căruia îi aducem laudă pentru bunul său gînd, precum laudă și încurajare aducem și bravei tinerimi din Tirimia, pentru dragostea cu care a primit bunul sfat!

Zepa.

Convocator.

Comitetul cercual al despărțămîntului VIII. al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român invită prin aceasta pe toți doritorii și spriginitorii literaturii și culturii românești la adunarea cercuală ordinară, ce să va ținea la 9 Septembrie st. n. a. c., la 3 ore p. m., în sf. biserică gr-cat. din Hațeg — avînd următorii program:

1. Deschiderea adunării prin președinte. 2. Raportul notarului. 3. Raportul cassarului. 4. Raportul bibliotecarului. 5. Esmiterea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor. 6. Esmiterea unei comisiuni pentru înscrierea taxelor. 7. Cetirea eventualelor disertațiuni, cari sunt a să prezenta cu 3 zile înainte, directorului despărțămîntului. 8. Referada comisiunilor. 9. Statorirea bugetului. 10. Eventuale propuneri. Hotărîre în chestia prelegerilor populare. 11. Inchiderea adunării. Din ședința comitetului ținută la 25 August st. n. 1906.

Dr. G. Suci m. p.   Dr. V. Bontescu m. p.
președinte.   notar.

*

Atragem atențiunea On. public asupra faptului, că ziua adunării am fixat-o pe 9 Sept., fiind zi de Duminecă, iar locul ținerii în Hațeg — fiind-că voiam să-i dăm privilegiu publicului din împrejurime, să poată gusta adevărata artă a dlui Zaharie Bărsan și a dsoarei Brașoveanu, cari au avut amabilitatea, să dea ascultare chemării noastre, venind pentru numita zi la Hațeg, să ne delecteze cu prea frumosul lor joc pe scenă. Invităriile speciale și programul acestor serate teatrale, care va avea loc Duminecă seara — le vom expeda și separat. Nimănui nu-i este iertat să scape acest atît de favorabil prilej.

Cu stimă
Arangiatorii.

Din Rusia.

— Zile de groază. —

Cele ce să petrec în Rusia, sunt stări și lucruri ce umplu de groază chiar și pe privitorul din depărtare, dar' cei de acolo ce-or fi simțînd?

Noul ministru președinte Stolypin a luat măsuri aspre și reușite pentru a împedea lățirea revoluției în împărăție, — dar' asta a făcut pe revoluționari să-și muște buzele de năcaz și să-i pună gînd rău! Și s'au răzbunat grozav contra lui:

Sâmbăta trecută, pe cînd în castelul de vară a ministeriului, la Stolypin să adunase o societate mai mare, printre care cîțiva generali, alți ofițeri înalți și domni și dame din înalta societate, cum și unii cari veniseră în treburi la mi-

nistru, — trei revoluționari au aruncat în casa lui o bombă de dinamită, care a explodată așa puternic, încît a dărîmat un părete al castelului și a omorît pe loc vre-o 40 de persoane din cele aflătoare la ministru în acel cîas al morții negre. Într'o clipă i-a zdrobit și sfășiat de viu, de nu mai știai care ce-i: colea un cap sîrît, colea un picior, dincolo o mână, un dărab de carne lipit de părete și sînge pe jos și pe sus! Au murit vre-o 40 și au fost greu răniți alți 28, între care și un copil de 5 ani și fata de 15 ani a ministrului, căroră li-s'au rupt picioarele și zac și ei, ca în gura morții, în spital printre ceilalți bolnavi. Dar' scopul principal, ucigașii nu și-l'au ajuns: Stolypin, ca prin minune, a scăpat viu și neatins, că nu să afla aci, ci în o altă latură a castelului.

Ucigașii au fost trei: doi din ei au fost omorîți pe loc și ei, iar' unul zace greu bolnav în spital. Venisevă doi în haine de ofițer de gendarmi, ce ar avea lucru la ministru și bomba o dusese în ciacăul de ofițer și cînd să între în casă, luînd ciacăul au scăpat bomba prea de vreme jos și ea a făcut pustiirea groznică de mai sus, dar' ministrul ne-fiind de față, pe el nu l'au potopit.

= A doua zi, Duminecă, un general Rus, Minn, a fost împușcat în stradă de o fată tînără, care a descărcat asupra lui 5 gloanțe de revolver. Fata a fost arestată. Ea a spus că e răzbunare pentru fapta, că acest general la revoluția de anul trecut din Moscova, a împușcat, fără nici o ascultare, pe 60 de revoluționari ce a fost prins.

= În aceeași zi comandantul de corp Vonjarlarski din Varșovia, a fost împușcat în stradă, — și ucigașii au pierit fără să poată fi prinși.

= Luni în 27 Aug. pe cînd generalul Wutenau, comandantul trupelor în Finlanda (Rusia) ținea inspecții în portul de mare dela Helzingsfors, a fost împușcat de un revoluționar, care a fugit.

Și sute de persoane înalte printre care și toți ministri sunt judecați la moarte de comitetul revoluționar, și uciderea lor va urma negreșit, care cînd vine bine.

Și încolo în țară e plin de încercări de omoruri politice cu dinamită, cu revolver, cu ce pot. Omul cu slujbă mai înaltă, nu mai e sigur de zilele lui de azi pe mîne. Mama Țarului a spus că va pleca din țară și nu mai vine napoi.

Groznică stări nedrepte trebuie să fie acelea, că și fete tinere să fie în stare a să jertfi în lupta contra tirăniei.

Ci-că după astea va urma dictatură militară, mai aspră ca ori-cînd! Guvernul lui Stolypin să va retrace, făcînd loc unei mâni de fer.

NOUTĂȚI

M. Sa Împăratul între Cehi. Foile cehe spun, că în Novembre M. Sa Împăratul va merge în Praga, capitala lor cehă, și va sta acolo trei săptămîni. Orașul face mari pregătiri pentru o primire strălucită a Capului încoronat.

Soc. de teatru la Lipova, a avut primire foarte frumoasă, ședințele adunării bine cercetate. Producțiile în jurul adunării, foarte reușite.

S'a adunat din taxele de membrii peste 3000 cor.

Concertul pe care Reuniunea noastră de cîntări din Orăștie îl dă mine, Duminecă în 2 Septembrie n., să va ținea în hotel „Central”. Publicul va sta la mese întinse. Programul e următorul:

„Pui de lei”, cor mixt de I. Vidu. a) „Bălcescu murind”, b) „Mîndrulită de demult”, coruri mixte, de G. Dima. „Pe al nostru steag”, cor bărbătesc, de T. Popovici. a) „Între piatra Detunată”, cor mixt, de G. Dima. b) „Jalea orfanului”, cor mixt, de Kiriac. „Resunetul văilor”, cor mixt cu solo de sopran, de A. Popovici. „Tricolorul”, cor mixt, de Porumbescu-Kiriac.

Atragem atențiunea intelegîntei, ca și poporului asupra acestui concert, pe care îl dă Reuniunea cu un cor întărit cum altă-dată n'a mai fost. Cîntă aproape tot programul cu care să va produce la București.

După concert, tinerimea va arangea joc.

Intrarea e: de persoană 1 cor., țărării numai 50 fil.

Inserierile elevilor la gimnaziul din Brad să fac în 1, 2, și 4 Sept. st. vechiu. Toți au să ducă testimoniu de pe clasa trecută, (și cei-ce au fost tot în Brad), iar' cei-ce vin de nou, au să aducă și atestat de botez și de re-altoire. În clasa I gimn. să primesc numai elevi trecuți de 9 ani. Cei dela școalele populare să supun la o examinare, și să primesc în clasa I gimn. dacă-s buni, sau numai în a 4-a elementară dacă-s mai slabi. Dialectul: Românii din protopopiatele Bradului și Halmagiului, 16 cor. pe an, toți ceilalți 24 cor.

Direcțiunea trimite ori-cui, dacă cere, programe cu condițiile de primire amănunțite.

Cîntăreții nostri, la București! Săptămîna viitoare Vineri în 7 Septembrie n., vor pleca din Ardeal vre-o 1500 de cîntăreți români din toate părțile Ungariei, Ardealului și Bănătuului, anume cele mai alese Reuniuni de cîntări și coruri. Vor pleca din Ardeal: Reuniunea de cîntări dela Orăștie, cu dirigentul dl I. Branga de vre-o 70 de coriști, apoi Reuniunea de cîntări din Săliște, cea din Zlagna și altele, — iar' din Bănăt și Ungaria pleacă 12 coruri: Cel din Lugoj, cu 100 de coriști, cel din Chisătău cu 100, din Reșița cu 100, din Oravița cu 40, din Bocșa cu 110, din Cacova cu 40, din Sinmiciuș cu 65, din Oradea-mare cu 40, din Curtici cu 80, din Dalboșeț cu 90, din Beiuș cu 40, din Ticvanul-mare cu 55, — și încă altele cari acum încă nu le știm. — Va fi un conduct uriaș, merg cu trenuri deosebite. Vor fi primiți frumos la intrarea pe pămîntul României, apoi în București. Vor cînta în 3 seri în marile Arene-Romane ale Expoziției, atît în cor monștru, toți împreună (vre-o 3000-4000 de coriști) cit și deosebit fiecare cor. Să vor împărți premii între cele mai bune corul.

Îngropat de viu. În fabrica de țiglă din Ujlak s'a întîmplat în 28 Aug. o ucidere singură în felul său: Lucrătorul Francisc Lapisan să culcase de amiaz și adormise lingă coșul unde cade fărîna de pămînt ce cade din moara de măcinat pămînt, dînd fărîna pentru țigle. Soții săi n'au băgat de samă și au pornit moara și fărîna a început a cădea și un val ușor cădea pe omul ce durmea. A tot căzut a tot căzut, a tot căzut până l'a coperit de tot și l'a nădușit! Ortacii lui muncitori au aflat asta numai cînd lucrau la căratul fărînei de pămînt.

Grevă la Petroșeni. Să telegrafează că în 28 August a izbucnit grevă la Petroșeni: 1500 de lucrători s'au pus în împotrivire față de băi. Autoritățile s'au pus să încerce împăcare între lucrători și conducerea băilor.

Din Orăștie au plecat vinătorii pentru țineria ordinii.

Despărțămîntul Hida-Huedin al „Asociațiunii” e conchemat la adunarea cercuală anuală pentru anul 1906 pe ziua de 2 Septembrie 1906 st. n., la 11 ore înainte de amiaz, în comuna Săn-Mihaiul-de-Cîmpie (Pusz-

taszentmihály), în localitatea ospătăriei cei mari de acolo, și invită prin aceasta pe toți membrii „Asociațiunii”, și pe toți cei-ce să interesează de progresul ei. Programul obicnuit. Dr. Simion Tamașiu m. p., președinte-director. Iuliu Chiffa m. p., notar. — După terminarea agendelor va fi prînz comun.

Dare de samă la Vinț. Dep. Dr. Iuliu Maniu își va ținea darea de seamă înaintea alegătorilor săi la 9 Sept. n. în Vințul-de-jos.

Cununie. Dl Ionel Comșa, Seliște, își sârbează azi, Sîmbătă în 1 Sept. n., cununia cu dsoara Sylvia Todea din Reghinul săsesc, în bis. gr-or. din Bușteni (România). Trimitem sincere felicitări!

Dragostea, bat'o pacostea, a băgat în năcaz pe doi feciori din Uroi. Și Solomon Irinca și Ioan Tat aveau dragă de aceeași fată. Unde să vedeau să tot sfădeau pentru ea. În 19 Aug. după un pic de petrecere și după un pic de sfadă, I. Tat a scos cuțitul și l'a prubuluit pe pielea lui Irinca, așa că acesta zace greu bolnav în spital, iar' celălalt va avea de furcă cu județii! Și iaca-i pe amîndoi în năcaz.

Teatru german Bauer din Sibiu să află în zilele acesteia la Orăștie, dînd o serie de 10 reprezentații. Vor dura producțiile și săptămîna viitoare întreagă. Cînd o vestim aceasta cetitorilor nostri din loc și jur, scoatem cu plăcere la iveală că trupa d-lui Bauer să bucură de un deosebit nume bun; joacă cu artă deplină și piese aieva alese, cari nu numai distrag, ci și instruiază, educă.

Om, cu piele streină pe el. S'a întîmplat în un spital din Italia. Un cociț ce fusese tîrît de-cai după ei de-i zdrobise carnea de pe trup, suferea grozav în spital, și medicii, ca să-i ajute vindecării ranelor, tăiau mici bucățele de piele de pe partea sănătoasă a trupului lui și copreau pe locul viu și gingaș cel zdrobit. Asta însă avea să țină mult, că medicul nu putea lua decît bucățele de piele mici și pe rînd. Unul din bolnavii ceilalți, fiindu-i milă de suferințele soțului său, s'a imbiat a-i da el piele de al său trup, ceea-ce medicii au primit și au ajutat mult însănătoșirea celui zdrobit, iar' ranele acestuia-lalt căpătate prin luarea pielei, să vindecă ușor, că sunt din capul locului bine îngrijite de medic. Destul că lucrul s'a făcut și cocișul nu peste mult va ieși din spital, mergînd acum cu dărabe în tregi de piele străină pe trupul său!

În Cleveland, (America), scrie „Românul” dela 19 Aug., — săptămîna trecută, din cauza căldurei, au mai murit încă 38 de copii în oraș.

Iată deci în interval de 10 zile, 62 copii morți din cauza marilor călduri, ce a fost zilele trecute!

Să caută contabil.

Direcțiunea institutului de credit și economii „PUIANA”, societate pe acțiuni în Pui (Puj) escrie concurs pentru postul de

CONTABIL

Condițiunile de concurs sunt: Salar fix anual de 1200 cor. și tantiemele statutare.

Contabilul să angajează provizoric pe un an, iar' după aceea va decide direcțiunea asupra definizării lui. Dacă va fi ales de funcționar definitiv, i-se asigură dreptul de pensiune în sensul statutelor societății.

Se recere absolvirea unei școale comerciale din patrie. Cei cu praxă în ramul comptabilității sunt preferiți.

Suplicile sunt a se înainta până în 25 Septembrie la direcțiunea institutului.

Pui (comitatul Hunedoarei), la 30 August 1906.

Direcțiunea.

O plingere. Niște tineri din comuna Criștiior (lingă Brad) ne trimt o scrisoare, în care, printre altele, ridică o plingere asupra d-lui învățător I. Faur de acolo, care, după spusa dîșilor, nu arată de loc interesul și dragostea ce s'ar aștepta dela d-sa

față de corul tinerimii din comună. Prin 1900 feciorii și fetele din Criștior au înciripat un cor, sub conducerea d-lui I. Mateiu. Fiind vorba că dl I. Mateiu părăsește comuna, dl Faur s'a obligat că atunci va conduce d-sa corul mai departe, dar' de fapt după depărtarea aceluia, d-sa nu s'a mai interesat și nu s'a mai interesează până n ziua de azi de cor. Ba par'că pornirile culturale ale tinerimii nici nu-i plac, că de câte-ori tinerii s'au pus să învețe cîte o piesă teatrală pe care să o joace în folosul bisericii, (precum au și jucat mai multe, făcînd venit curat de vre-o 200 cor. bisericii), d-sa nu le-ajută nimic, n'au dela dînsul nici un fel de sprijin.

Nu știm ce poate fi pricina răcelii d-lui învățător Faur pentru năzuințele culturale ale tinerimii din comună, la tot cazul însă îl rugăm și noi a pași în mijlocul tinerilor doritori de înaintare, în fruntea lor, și ale folosii bune aplicări spre a da prin asta tot mai multă lumină și însuflețire poporului față de cauza culturală. Chiar de-ar avea oare-cari mici supărări cu vre-unii din ei, d-sa e dator a trece peste ele și a să purta cu tact superior, ca un părinte, așaziind, al tinerimii. Așa dorim să auzim pe viitor

Luptă mortală între Români și Italieni. Cetim în „Românul“ (din America) dela 19 August:

În orașul Somerdale lucră la un drum de fer vre-o 35 Români și 13 Italieni. — Duminecă, 12 Aug. formau un grup de 6 Italieni și s'au dus în Novare O, de unde s'au întors seara la 3 p. m. cu toții beți. Românii stau împrejurul vagoanelor, și cînd Italienii veniră din cauze necunoscute, s'au luat la ceartă cu un Român, Petru Stirp, care mai avea doi frați. De-odată unul dintre Italieneni a scos un razor (briciu) voind să-i taie grumazii; atunci săriră ceialalți doi frați ai Românului, și cu o lovitură de lopată, l'au dat la pămînt pe Italian. Ceialalți Italieni au scos revolverele și l'au împușcat în cap pe fratele mai mare Nicolae Stirp, rîndu-l greu. Cel mai mic dintre frați, Jordan, a scos și el revolverul și a împușcat pe trei dintre Italieni; unul a murit la minut, chiar care era cel mai turbat dintre ei, iar doi sunt greu răniți.

În 13 Aug. a venit comisiunea și i-au dus pe toți în New-Philadelphia. Pe cel mai mic dintre frați l'au prins, căci fugise, și e mai mult ca sigur că, după legile acestei țări, el va fi executat (omorît); cel mijlociu a pierit fără a i-să putea da de urmă.

Copil de 10 ani a ucis pe tatăl său. Foaia „Românul“ din America, primește din New-Orleans următoarea știre: Frank Mullino, muncitor la fabrică, întorcîndu-să acasă cam beat, pentru lucru mic bătea cu sibiul pe băiatul lui mai mic. Muierea lui voia a-l împedea, cînd el și pe ea a lovit-o. Băiatul mai mare de 10 ani, a luat la aceasta revolverul tatălui său și l'a slobozit asupra lui, a-jungîndu-l drept în inimă. Moartea muncitorului a fost pe loc!

În aceeași foaie cetim: Moarte tragică. Tinărul Român Zacharie Patia, din com. Jina, comit. Sibiu, lucrător la o baie de piatră în apropierea orașului Greencastle Ind, venind în seara zilei de 9 Aug. din oraș cătră baie, mergînd pe linia trenului, la o curbă a fost ajuns de un tren de persoane, pe care el nu l'a văzut din cauza cotitului.

Nemai avînd timp a să da delături, cum au făcut alți trei tovarăși ce să aflau cu el, nenorocitul Patia a fost lovit de locomotivă, care l'a izbit de o stîncă, lăsîndu-l mort pe loc!

A fost înmormîntat a doua zi la ora 4 p. m., petrecut fiind până la mormînt de 20 Români. Fie-i țărîna ușoară.

O tovarășie teatrală. În comuna Șoimuș (lîngă Bistrița) harnicul preot gr-cat. Ioan Baciu, a înființat printre altele, și o tovarășie singură în felul său, care are de scop să spri-

jinească o trupă de diletanți jucători de teatru în comună (ca mine și în comunele vecine.) Bunul popor, deși abia-s vre-o 300 suflete, a ascultat chemarea preotului și tovarășia are azi 24 membri ordinari, cari plătesc cîte 1 coroană ori două ca taxă pe an. Deși abia e înființată de cîteva luni, tovarășia aceasta culturală a încassat în semestrul prim al acestui an 178 cor. 78 fil., din taxele dela membri și din venitele dela reprezentațiile date deja. Are 8 feciori și 8 fete ca „trupă teatrală“, cu cari au jucat vre-o 12 piese teatrale, unele de mai multe-ori, instruați de dl I. Baciu, care are praxă pe acest teren, căci fusese pe vremuri angajat chiar la trupe teatrale în România. Modesta tovarășie are o bibliotecă de 83 piese teatrale, — are, ca garderobă, 49 bucăți de vestminte felurite de lipsă pentru jocul teatral, apoi peruce, bărbii, etc. de lipsă la prefaceri de fețe, au și bină și decorațiuni, — cu procurarea cărora au cheltuit 388 cor. și acum voesc să-și procure vre-o 10 decoruri de scenă, ca să poată, cu ajutorul lor, închipui pe bină un oraș, o casă țărănească, un sat, o pădure, ținut muntos, închisoare, etc.

Tovărășia a tipărit într-o broșură Regulamentul pentru diletanții de teatru și cu Contract, ca model, ce are a fi subscris de membrii cari țin la tovarășie, — această broșură o pune în vînzare pe sama altor comune, în cari ar dori unii-alții a înființa atari tovarășii culturale. Broșura să vinde cu preț de 1 cor. în folosul tovarășiei din Șoimuș. Cei-ce ar dori să o aibă, să se adreseze la dl Ioan Baciu preot, Sajó-Solymos, posta ultimă Nagy-Sajó.

Pentru biserica gr-cat. din Lupeni au binevoit a dărui pe lista Hunedoarei: Augustin Dima 50 cor., Alexandru Dima a Evuți 6 cor., Romulus Dima 2 cor., Ioan Pop 1 cor., vād. Sofia Stoichiția 2 cor., Daniil Mușă 50 fil., Petru Nicoara 3 cor., Valeriu Beșan 1 cor., Constantin Dima 1 cor., Avram P. Pecurariu 1 cor., Vasile C. Osvadă 1 cor., Nic. Macrea 1 cor., Spörl Gusztáv 40 fil., Nicolae Rimbaș jun. 1 cor., Amalia Dima 3 cor., Buda Bela 1 cor. 50 fil., Kohut Nándor 2 cor., Markgraf 2 cor., Schraml J. 1 cor., Nicolae Suciu 1 cor., Simion Chirca 1 cor., Nicolae Vinolea 1 cor., Niculița Firin 1 cor., Valeriu Pop 1 cor., Timar János 1 cor., Munttyán Péter 1 cor. Total 87 cor. 40 fil. — Primească marinimoșii contribuenți profunda noastră mulțumită. Lupeni, în Iulie n. 1906. *Atanasie P. Bologa*, preot gr-cat.

Faptă bună a făcut-o în ziua S. S. Apostoli Petru și Pavel economul Petru Barb și soția sa Salvina din Trestia, dărînd bisericii gr-or. de acolo un „Apostol“ cu litere latine în preț 11 cor.

Tot în această zi s'au dărîuit bisericii un rînd de vestminte preoțești de mătăsă albă cu flori galbene, roșii și vinete, în preț de 100 coroane, la care au contribuit; Stanca Lazar 1. Toader 20 cor., Igna George 10 cor., Nicolae Poja 10 cor., George Perian a Ursului 10 cor., Petru Mihailă I. Avram 10 cor., Lazar Hanciu I. Petru 10 cor., Petru Barb I. Nicolae 10 cor., Solomon Perian 5 cor., Petru Barb și Iosif Duma 5 cor., Stanca Todică I. Petru 10 coroane.

Fapta aceasta frumoasă trebuie lăudată și cinstită — pentru-că nu s'au făcut din prisosința banilor — ci din iubirea cătră casa lui Dzeu.

Mulțămîndu-le dar' susnumiților mei poporeni — rog pe prea bunul Dzeu să-i preamărească cu Dzeiasca sa putere și în lumea aceasta vremelnică și în cealaltă vecinică. Pe cei-ce iubesc podoaba casei Tale Doamne, Tu pe aceia-i preamărește cu Dumnezească puterea Ta. *Petru Perian*, paroch gr-or.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

1905		1906	
5 August		29 Iulie 5 August	
Situațiunea sumară. ACTIV			
97,868.375	{ 69,707.375 Reserva met. Aur 73,193.279 28,161.000 » trate Aur 29,890.000 }	102,251.086	103,083.279
2,779.893	Argint și diverse monete	1,375.807	1,083.611
29,957.406	Portofoliu Român și Strein	59,305.417	67,760.573
24,775.019	{ (*)Impr. contra ef. publice 6.967.000 » » » contcurt. 21,640.012 }	29,244.950	28,607.012
11,999.666	Fonduri publice	11,999.924	11,999.924
15,153.610	Efectele fondului de rezervă	14,801.390	14,801.390
2,930.477	» » » amortisirea imob. și mat.	2,908.324	2,908.324
5,700.774	Imobili	5,767.646	5,767.681
579.391	Mobilier și Mașini de Imprimerie	603.578	603.579
214.696	Cheltueli de Administrațiune	249.192	267.752
85,697.305	Deposite libere	85,908.825	86,187.175
—	» » » ct. provizorii	10,113.000	10,087.000
—	Compturi curinți	11,561.300	8,155.188
55,854.654	Compturi de valori	25,264.433	23,697.337
333,511.266		361,336.872	365,009.825
PASIV			
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
19,878.642	Fond de rezervă	21,373.442	21,373.442
3,016.596	Fondul amortisirii imobilelor și material	3,222.588	3,222.588
204,681.890	Bilete de Bancă în circulațiune	226,816.620	230,146.380
1,560.783	Profituri și perderi	1,646.498	1,646.498
290.182	Dobânzi și beneficii diverse	255.899	346.742
85,697.305	Deposite de retras	85,908.825	86,187.175
—	» » » ct. provizorii	10,113.000	10,087.000
6,385.868	Compturi curente	—	—
333,511.266	Scomptul 5% (*) Dobânda 5%	338,150.194	365,009.825

AVIZ

Abcdarul scris de mine pe baza metodei sunetelor vii, care s'a dovedit a fi cea mai bună și ușoară, să află de vînzare la „Tipografia diecezană“, Arad (Battyányi u. 2 sz.) cu 40 fil. exemplarul iar'

Instrucțiunea metodică cu 80 fil. exemplarul.

Tabelele de cetire să pot procura numai la subscrisul, cu 5 (cinci) coroane garnitura, plus 72 fil. porto. Tot la Arad sunt și celelalte scrieri ale mele între cari și:

Curs practic de limba maghiară, unicul curs care cuprinde pe lîngă exercițiile de cetire, intuițiune și gramatică și elemente din Aritmetică, Geografie, Istorie și Constituție, — cu 60 fil. ex.

Comloșul-mare, 13 Aug. 1906.
1-3 Iuliu Vuia.

AVIZ. În cancelaria subscrisului să primește — pe lîngă toată întreținerea și salariu 20-25 cor. lunar — un atare individ, care e versat în afaceri notariale, care loc să poate ocupa la moment.

Ludoșul-mare, la 23 August 1705.
u. p. Kis-Apold (Szeben-megyé).
2-3 Ioan Cosma,
not. comunal.

Cumpărați:
POEZII de Victor Bontescu
un volum elegant și bine apreciat, franco cu — Cor. 1.60.

„RAZE DE LUNĂ“
nuvele și schițe de V. E. Moldovan,
cu subiecte alese din viața poporului român, de sus și de jos,
franco — Cor. 1.60.

CANCELARIA ARHITECTULUI ROMÂN:
IOAN NIGA.
Arad, József főherceg-ut 1 sz.
(lîngă „Victoria“).

O calfă de sîtariu

să caută și să primește îndată la subscrisul măestru din Maros-Uioara (Maros-Ujvár).

Tot aci să primească și
copii în cost și cuartir
pentru anul școlar 1906-07.

Ioan Rus,
măestru în M.-Uioara,
Maros-Ujvár.

„PALAVRE“

un dragut volumaș de schițe scrise cu spirit și cu haz de
GAVRIL TODICĂ

au apărut! Volumaș de 4 coale tipărite; cu 50 bani. Să poate procura la autor în Geoagiu (Algyógy).

„Tipografia Nouă“
în Orăștie — Szászváros.

Execută lucrări cu cele mai moderate prețuri

Depozit de hîrtie și tipărituri pentru avocați.

provăzută cu cele mai nouă mașini și cu cele mai moderne caractere de litere, să recomandă on. public, pentru executarea promptă și cu acurateță a următoarelor tipărituri: Bilete de vizită, bilete

de adrese, Anunțuri de logodne, Ordine de dans. Tipărituri comerciale și oficiale, de tot soiul, în colorii sau cu tipar negru. Libele de depuneri, Obligațiuni, Acții. Opuri și ziare.

UN MĂESTRU
PĂPUCAR

poate găsi un bun loc de a să așeza și a-și face viitor în o comună fruntașă din jurul Orăștiei. E comună cu 500 fumuri.

2-3.

Cei-ce ar dori înforțații mai de-aproape, să facă întrebare la administrația foii noastre.

Doi băieți

să primească ca învățăcei în frânzălăria (chifăria) dlui **Petru Moga** în Sibiu (Str. Quer No. 1.) Etate dela 16 ani în sus, luați pe 3 ori 2 ani, după învoială. — Condițiile mai amănunțite le dă dl Moga ori administrația foii noastre.

6-6

Invățacel de pravălie

care să aibă cîteva clase gimnasiale, să cunoască cît de cît limbile folosite aici, și din casă bună, — să primească în pravălia de manufactură a subscrisului.

Ioan Lăzăroiu
comerciant în ORĂȘTIE.
(Szászváros.)

Casă de vînzare
sau de inchiriat.

Casa Nr. 221 din Valdeiu, cu poziție bună, cu dreptul de erîmărit, sare și boltă, e de vînzare din mână liberă sau de inchiriat.

3-5

George Gavrilă
din Valdeiu (c. Hunedoarei).